

Valinnanvapaus

Henkilöstöjärjestöjen tiedonvaihtoryhmä 9.11.2017

**Lausunnot pyydetään toimittamaan sosiaali- ja terveysministeriöön
15.12.2017 klo 16.15 mennessä.**

Harri Jokiranta

- Päivi Sillanaukee: Vanhoilla rakenteilla ei turvata ihmisten perusoikeuksia ja palveluja / 9.11.2017 13.53 Tiedote
  - Isojen uudistusten vaikutusten täsmällinen arviointi on vaikeaa, kun tulevaisuus on epävarma ja muutoksen taajuus koko ajan kasvaa.
  - Aivan oleellista on nyt, että maakunta- ja sote-uudistuksen toimeenpanoa tuetaan ja seurataan sekä huolehditaan, että hyvät käytännöt otetaan nopeasti käyttöön koko maassa. Uusille innovatiivisille palveluille ja teknologioille pitää antaa mahdollisuus. Niitä ei voi syntyä, jos ei uskalleta askeltaa joiltakin osin epävarmuudessa.
- Annika Saarikko: Sote-uudistuksen muutos tehdään kahvitauoilla 9.11.2017 13.41 Uutinen
  - Eri alojen osaajat pitävät joka päivä työnsä kautta huolen siitä, että palvelut käytännössä pelaavat. Pelkästään julkisen työnantajan palveluksessa on noin 200 000 sote-ammattilaista, ja lisäksi tuhansia erilaisissa soten tukipalvelussa toimivia työntekijöitä. Näille ihmisille sotessa kyse on paitsi sisällöllisistä muutoksista, myös konkreettisesti työnantajan vaihtumisesta soten siirtyessä maakunnalle.
  - Jotta saamme osaavan henkilöstön tiiviiksi ja aktiiviseksi osaksi muutosta, henkilöstön ja henkilöstöön liittyvien kysymysten tulisi jokaisessa maakunnassa olla mukana valmistelun ytimessä, muistuttaa perhe- ja peruspalveluministeri .

ASIAKKAAN ERILAISET VALINTATILANTEEET

STM 23/10/2017

Sote-keskuksen ja hammashoitolan valinta

Asiakas voi valita julkisen tai yksityisen sote-keskuksen ja hammashoitolan sekä näiden toimipisteen kaikkialta Suomesta.

Palvelutarpeen arviointi ja asiakassuunnitelma

Maakunnan liikelaitoksen valinta

Asiakas voi valita maakunnan liikelaitoksen kaikkialta Suomesta ja sen palveluyksikön.

Maakunta vastaa palvelujen järjestämisestä, raha seuraa asiakasta

Maakunnan liikelaitoksen myöntämä asiakasseteli

Asiakas voi valita asiakassetelillä palveluntuottajan kaikkialta Suomesta. Palveluntuottajat ovat yksityisiä.

- Perustaso esim. kotipalvelu ja kotisairaanhoido
- Erikoistaso esim. polikliiniset kirurgiset toimenpiteet ja hammasproteettiset hoidot

Maakunnan liikelaitoksen myöntämä henkilökohtainen budjetti

Asiakas voi valita henkilökohtaisella budjetilla palveluntuottajan kaikkialta Suomesta. Palveluntuottajat ovat yksityisiä.

Asiakas saa valita suoran valinnan palveluja varten kotimaakuntansa tai toisen maakunnan julkisen tai yhtiömuotoisen taikka yksityisen tai kolmannen sektorin ylläpitämän sote-keskuksen ja suun hoidon yksikön. Maakunnalla on aina julkinen sote-keskus. Sen lisäksi maakunta voi perustaa myös yhtiömuotoisen.

Sote-keskuksissa on saatavilla perusterveydenhuollon ja eräitä erikoissairaanhoidon palveluja sekä sosiaalihuollon ohjausta ja neuvontaa. Lisäksi maakunnan liikelaitos tarjoaa sote-keskusten yhteydessä sosiaalihuollon konsultatioita ja arvioi, onko asiakkaalla tarvetta saada sosiaalipalveluja

Asiakkaan valinnanvapauden edistämiseksi otetaan käyttöön asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti laissa säädetyissä ja maakunnan lain nojalla päättämässä palveluissa.

Maakunnan liikelaitoksen tekemän palvelutarpeen arvioinnin perusteella annetulla asiakassetelillä tai henkilökohtaisella budjetilla asiakkaalla on mahdollisuus valita yksityinen palvelun tuottaja. Asiakas voi aina kieltäytyä hänelle tarjotusta asiakassetelistä tai henkilökohtaisesta budjetista, jolloin maakunnan liikelaitoksen tulee toteuttaa asiakkaan palvelut muulla tavoin.

Asiakasseteliä käytetään muun muassa erilaisissa asumispalveluissa ja polikliinisesti toteutettavissa kirurgisissa toimenpiteissä ja henkilökohtaista budjettia vanhusten ja vammaisten palveluissa.

Mikä on asiakasseteli?

Asiakas voi saada maakunnan liikelaitokselta asiakassetelin palvelun hankkimiseen yksityiseltä tuottajalta. Maakunnan liikelaitos arvioi ensin palvelutarpeen. Jos asiakas ei halua asiakasseteliä, hän saa palvelut liikelaitoksesta tai muulla tavoin ostopalveluna.

- Asiakassetelillä saa laissa määrättyjä ja maakunnan päättämiä palveluja yksityiseltä palveluntuottajalta.
- Asiakas voi valita maakunnan hyväksymän palveluntuottajan mistä tahansa maakunnasta.
- Asiakasmaksu on sama samasta palvelusta ja sen perii maakunta, ei palveluntuottaja.
- Maakunnan liikelaitos vastaa asiakkaan palvelujen kokonaisuudesta, laadusta ja kustannuksista.
- Asiakasseteli otetaan käyttöön laissa määritellyissä palveluissa ja muissa maakunnan päättämässä palveluissa (esim. kotipalvelu, kotihoito, asumispalvelut, sosiaalinen kuntoutus, tietyt kirurgiset toimenpiteet).

SOTE- JA MAAKUNTAUUDISTUS

11 3.11.2017

kotipalvelu, kotihoito, asumispalvelut, sosiaalinen kuntoutus ja kotisairaanhoidot tietyin rajauksin, lääkinälliseen kuntoutukseen liittyvät terveydenhuollon ammattihenkilön yksittäiset vastaanottokäynnit, polikliinisesti toteutettavat kirurgiset toimenpiteet, kiireetön leikkaustoiminta, jota ei ole valtakunnallisesti tai alueellisesti keskitetty yliopistolliseen sairaalaan tai vastaavaan yksikköön, asiakassuunnitelman mukaiseen hoitokokonaisuuteen kuuluvat sairaanhoidolliset käynnit terveydenhuollon ammatti-henkilön vastaanotolle kiireettömässä hoidossa sekä suunhoidossa tarpeelliset hammasproteettiset hoidot

Yksilölliset palvelut henkilökohtaisella budjetilla

Henkilökohtaisella budjetilla voi valita palveluntuottajaksi järjestön tai yrityksen ja vaikuttaa palvelun sisältöön.

- Budjettia saa käyttää asiakassuunnitelman mukaisissa palveluissa ja suunnitelmassa määriteltujen sisältöjen puitteissa. Asiakas voi itse päättää, mistä hankkii palvelut ja minkälainen apu tai tuki auttaa juuri häntä parhaiten.
- Maakunnalla on velvollisuus ottaa henkilökohtainen budjetti käyttöön vanhus- ja vammaispalvelujen asiakkaille, joilla on pitkäaikaista ja laaja-alaista avun tarvetta ja jotka pystyvät joko itse tai tuettuna suunnittelemaan ja hankkimaan omat palvelunsa.
- Maakunta maksaa suoraan palveluntuottajalle henkilökohtaisen budjetin mukaiset korvaukset. Asiakkaan tilille ei siis siirry rahaa.

Maakunta on velvollinen tarjoamaan asiakkaalle henkilökohtaista budjettia, kun sosiaali- tai terveyspalvelujen tarve on todettu vanhuspalvelulain 3 §:n 2 kohdassa, vammaispalvelulain 2 §:ssä tai kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/1977) 1 §:ssä tarkoitetulla henkilöllä.

Liikelaitoksen sosiaalipalvelut sote-keskuksessa

- Maakunnan pitää jalkauttaa sosiaalihuollon osaamista sote-keskusten tueksi.
- Asiakkaan palvelutarpeen arviointi yhteistyössä sote-keskuksen kanssa, asiakassuunnitelman laadinta ja päätökset muista kuin sote-keskuksen palveluista, ml. palvelut asiakas-
setelillä ja henkilökohtaisella budjetilla.
- Palvelutarpeen arvioinnissa ja päätöksenteossa voidaan hyödyntää myös digitaalisia palveluja.

Maakunnan liikelaitoksella on oltava yksi tai useampi sosiaalityöntekijöistä, muista sosiaalihuollon ammattihenkilöistä ja tarpeen mukaan terveydenhuollon ammattihenkilöistä muodostettu ryhmä, joka työskentelee maakunnan alueella sosiaali- ja terveyskeskusten yhteydessä. Ryhmän tehtävänä on antaa sosiaalihuollon konsultaatiopalveluja sosiaali- ja terveyskeskukselle, arvioida tarvittaessa sosiaali- ja terveyskeskuksen asiakkaiden palvelutarvetta maakunnan liikelaitoksen tuotantovastuulla oleviin muihin kuin suoran valinnan palveluihin ja ohjata asiakkaat tarvittaessa maakunnan liikelaitoksen palveluihin.

Maakunnan liikelaitoksen palvelut

- Maakunnan liikelaitos tuottaa sote-keskusten ja hammashoidon palvelujen lisäksi ne palvelut, joita ei saa sote-keskuksesta tai hammashoitolasta.
  - Mm. kaikki sosiaalipalvelut, erikoissairaanhoido, neuvolat, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto
- Asiakas voi valita liikelaitoksen koko maasta ja sen palveluyksikön. Palveluyksiköitä voivat olla esimerkiksi sairaalat ja sosiaaliasemat.
- Maakunnan liikelaitos arvioi osaltaan asiakkaan palvelutarpeen ja tekee tarvittaessa asiakassuunnitelman.
- Asiakas voi saada asiakassetelin tai henkilökohtaisen budjetin, jolla hankkii tarvitsemiaan palveluja yksityisiltä palveluntuottajilta.